

Advies NORA

In opdracht van het Forum Standaardisatie

CS-20070404.03

Auteur

Sander Zwienink

Documentnummer

CS-20070404.03

Versie

1.0

Status

Definitief

Datum

Den Haag, 22 maart 2007

Documentbeheer

Documenthistorie

Datum	Versie	Auteur	Opmerkingen
6-2-2007	0.1	Sander Zwienink	Initiële versie
8-2-2007	0.2	Sander Zwienink	Verwerkt afstemming met sponsor en Kenniscentrum e-Overheid
19-2-2007	0.3	Sander Zwienink	Verwerkt commentaar Forumleden, BZK, EZ
22-2-2007	0.4	Sander Zwienink	Verwerkt commentaar Harry van Zon, Nico Westpalm-van Hoorn
13-3-2007	0.5	Sander Zwienink	Verwerkt commentaar Forumvergadering 7 maart 2007
22-3-2007	1.0	Sander Zwienink	

Inhoud

1.	Advies	4
1.1.	Advies over besturing van de NORA	4
1.2.	Advies over doorontwikkeling	5
1.3.	De relatie tussen Forum, College en de NORA	5
1.4.	Besluitvorming	5
2.	Inleiding	7
2.1.	Architectuur	7
2.2.	Opdracht.....	7
3.	Definitie en uitgangspunten	8
3.1.	Definitie NORA	8
3.2.	Een belangrijke stap	8
3.3.	Het Forum en College Standaardisatie en de NORA	8
3.4.	Visie van het Forum.....	9
4.	Advies over de besturing van de NORA	11
4.1.	Bestuurlijk draagvlak.....	11
4.2.	Transparant beheer	12
4.3.	Structureel beheer en communicatie	14
4.4.	Migratiepad.....	14
5.	Advies over doorontwikkeling van de NORA.....	15
5.1.	Interoperabiliteit.....	15
5.2.	De NORA en een interoperabiliteitsraamwerk	15
5.3.	Inhoudelijke doorontwikkeling	17
6.	De relatie tussen Forum, College en de NORA.....	18
6.1.	Eigenaarschap.....	18
6.2.	Sturingsmodel van de NORA	18
6.3.	Gevolgen van het sturingsmodel	19
6.4.	Wisselwerking tussen Forum, College en NORA	19

1. Advies

De Nederlandse Overheid Referentie Architectuur, afgekort NORA¹, draagt bij aan de totstandkoming van de elektronische overheid.

De publicatie van de NORA versie 1.0 markeert een belangrijke stap in de ontwikkeling van de e-Overheid. Het werk is hiermee niet af. Dit moment markeert wel een punt waarop een bespiegeling over besturing en verdere ontwikkeling van de NORA actueel wordt.

Een van de taken van het Forum en College Standaardisatie is het geven van advies over de toepassing en ontwikkeling van de NORA.

Het Bureau Forum Standaardisatie heeft in opdracht van het Forum Standaardisatie dit advies over de NORA voorbereid.

De opdrachtgever voor de NORA is het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, hierna te noemen de opdrachtgever.

De ontwikkelaar en de beheerder van de NORA is het kenniscentrum e-Overheid, hierna te noemen de ontwikkelaar of de beheerder.

1.1. Advies over besturing van de NORA

De NORA verdient bestuurlijk draagvlak. Het Forum adviseert de beheerder van de NORA de volgende maatregelen ter bevordering van het bestuurlijk draagvlak te nemen:

- Het schrijven van een goede samenvatting met uitleg voor bestuurders en managers door de huidige beheerder
- Zorg dragen voor blijvende consultatie van alle betrokkenen bij de doorontwikkeling van de NORA
- Het ontwikkelen van een duidelijke roadmap voor doorontwikkeling van de NORA.

Het Forum en College zelf bevorderen de toepassing van de NORA door deze NORA aan te bevelen in de eigen achterban.

Het Forum adviseert de opdrachtgever en de beheerder van de NORA toe te werken naar een communitymodel voor de besturing van de doorontwikkeling van de NORA zelf. Deze community moet voorzien in

- Besturing op bestuurlijk niveau, advies op architecten niveau
- Een evenwichtige samenstelling van de community.
- Beslissingsspelregels bij de community

¹ <http://www.e-overheid.nl/data/files/architectuur/nora-v1-0.pdf>

De procedures rondom besluitvorming dienen transparant te zijn. Het Forum adviseert de opdrachtgever van de NORA om het beheer van en communicatie over de NORA een structureel karakter te geven, zowel qua organisatorische positionering als qua budget.

1.2. Advies over doorontwikkeling

Het Forum adviseert het College Standaardisatie het volgende te besluiten over doorontwikkeling:

1. Laat het bureau met hoge prioriteit een interoperabiliteitsraamwerk ontwikkelen als document naast de NORA. Dit raamwerk voorziet in een richtinggevend kader voor het kunnen vaststellen van te gebruiken standaarden. Het Forum acht het noodzakelijk dat de ontwikkeling in samenspraak gebeurt met de eigenaar en ontwikkelaar van de NORA.

1.3. De relatie tussen Forum, College en de NORA

Het Forum adviseert het College Standaardisatie als volgt om te gaan met de NORA:

1. Het Forum kan adviseren over de gehele NORA. Het College Standaardisatie dient alleen te besluiten over die onderdelen van de NORA die interoperabiliteit en standaardisatie betreffen.
2. Om deze taak uit te kunnen voeren moet standaardisatie een duidelijk gemarkeerde plek binnen de NORA hebben.

Door besluitvormend over een deel van de NORA op te treden geeft het College de NORA het gezag dat zij verdient. Het College draagt hiermee bij aan verdere adoptie van de NORA.

De wisselwerking tussen Forum, College en beheerder van de NORA draagt bij aan het stellen van de juiste prioriteiten aan standaardisatie in de NORA en het kunnen vaststellen van de agenda van het Forum en College Standaardisatie.

1.4. Advies aan het College Standaardisatie

Het Forum adviseert het College Standaardisatie:

1. Kennis te nemen van haar advies over de NORA
2. De opdrachtgever te verzoeken om de communicatie en het beheer van de NORA een structureel karakter te geven, zowel qua organisatorische positionering als qua budget
3. De eigen achterban op te roepen de NORA bij ontwikkeling en bouw van ICT voorzieningen toe te passen
4. Opdracht te geven aan het Bureau Forum Standaardisatie om in samenwerking met de directie DIOS van het ministerie van BZK een interoperabiliteitsraamwerk te ontwikkelen. Dit raamwerk dient te voorzien in

een richtinggevend kader voor de inrichting van de e-Overheid. Doel is te verzekeren dat de informatiesystemen van de e-Overheid zodanig zijn ingericht dat zij de bedrijfsprocessen van de e-Overheid ondersteunen om data uit te wisselen en kennis en informatie over en weer te delen.

5. Aan de opdrachtgever te melden dat het College Standaardisatie besluitvormend over de NORA wil kunnen spreken waar het aanpassingen op het gebied van interoperabiliteit en standaardisatie betreft.

2. Inleiding

2.1. Architectuur

De complexiteit van ICT-oplossingen neemt hand over hand toe. Organiseren opereren steeds meer als onderdeel van een keten. Van applicaties ter ondersteuning van de bedrijfsprocessen wordt in toenemende mate verwacht dat zij moeiteloos aan kunnen sluiten op omgevingen uit andere sectoren.

Architectuur zorgt voor een kader voor samenwerking. Het wordt gebruikt als instrument om richting te geven aan het ontwerp en realisatie van bedrijfsprocessen en informatiesystemen.

2.2. Opdracht

De Nederlandse Overheid Referentie Architectuur, afgekort NORA, draagt bij aan de totstandkoming van de elektronische overheid.

In het instellingsbesluit van het Forum en College Standaardisatie staat vermeld dat Forum en College adviseren over de NORA.

Het Forum heeft in de Forumvergadering van 1 november 2006 het Bureau verzocht een advies aan het College over de doorontwikkeling en toepassing van de NORA voor te bereiden.

3. Definitie en uitgangspunten

3.1. Definitie NORA

NORA is de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur. De NORA bevat inrichtingsprincipes voor de elektronische overheid.

Zoals in de ondertitel van de NORA wordt vermeld gaat het in de eerste plaats over samenhang en samenwerken. Het doel van architectuur is zorgen voor die samenhang. De auteurs vermelden in de inleiding verder dat zij in overleg met de betrokkenen gemeenschappelijke ontwikkel- en bouwafspraken opstellen en in de NORA de actuele stand weergeeft van de gemeenschappelijke bouwafspraken.

De NORA is ontwikkeld door het programmabureau Architectuur in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken. De verdere ontwikkeling, het uitdragen en het beheer van de NORA zijn ondergebracht bij het Kenniscentrum e-Overheid. Het programmabureau Architectuur en het Kenniscentrum e-Overheid zijn programma's ondergebracht bij ICTU.

3.2. Een belangrijke stap

De publicatie van de NORA markeert een belangrijke stap in de ontwikkeling van de e-Overheid. De opdrachtgever en opdrachtnemer hebben een bijzondere prestatie geleverd door het realiseren van versie 1.0 van dit architectuurraster. Het bereiken van deze mijlpaal vormt een belangrijke bouwsteen voor het realiseren van verdere samenwerking binnen de e-Overheid.

3.3. Het Forum en College Standaardisatie en de NORA

Tot de taken van het College Standaardisatie behoren volgens het instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie:

- het in kaart laten brengen van en het doen van aanbevelingen aan de ministers over de al dan niet open standaarden die overheden kunnen hanteren voor de elektronische gegevensuitwisseling tussen overheden onderling en tussen overheden, bedrijven en burgers;
- de coördinatie tot stand te brengen om het gebruik van al dan niet open standaarden in de elektronische gegevensuitwisseling tussen overheden onderling en tussen overheden, bedrijven en burgers te bevorderen;

Volgens het Instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie heeft het Forum tot taak de werkzaamheden van het College voor te bereiden en het College te adviseren over zijn werkzaamheden. De adviserende taak van het Forum betreft advisering ten aanzien van de uitvoering van beleid op het gebied van interoperabiliteit en standaardisatie bij de elektronische gegevensuitwisseling tussen overheden onderling en tussen overheden, bedrijven en burgers (de “e-overheid”). Het Forum behartigt deze taak onder andere door het adviseren over het ontwikkelen en toepassen van een te realiseren Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA).

3.4. Visie van het Forum

De doelstelling van dit advies van het Forum Standaardisatie is het bevorderen van de doorontwikkeling en de toepassing van de NORA. Het Forum heeft in de Forumvergadering van 13 december 2006 een vijftal punten benoemd waarin zij de doelstellingen van het advies verwoordt. De visie vormt het kader voor het advies. De genoemde onderwerpen zijn uitgewerkt in de opvolgende hoofdstukken.

De punten zijn:

1. Interoperabiliteit en standaardisatie binnen de totstandkoming van de e-Overheid vereisen een breed gedragen architectuurfunctie. Dit is essentieel voor de samenhang tussen reeds ontwikkelde en nog te ontwikkelen voorzieningen van de e-Overheid. Ook de aansluiting van honderden overheidsorganisaties en private instellingen op de e-Overheid in de komende jaren vraagt om een architecturale benadering.
2. NORA beoogt een referentie-architectuur te zijn: een verzameling afspraken voor referentie bij implementatie van de e-Overheid. NORA is (nog) geen verplichtende standaard en/of richtlijn in de verdere ontwikkeling van de e-Overheid.
3. NORA faciliteert zelfverantwoordelijke bestuurlijke entiteiten in hun streven de e-overheidsperformance te verbeteren door inzicht te geven in samenhang tussen gegevens, processen en systemen. Het verdient aanbeveling om bij de verstrekking van nieuwe opdrachten op het gebied van de verdere implementatie van de e-Overheid het gebruik van NORA te stimuleren.
4. NORA als communicatiemiddel zal actief moeten worden uitgerold binnen het veld van kerndepartementen, uitvoeringsinstanties, waterschappen, provincies, gemeenten en private initiatieven. Een goed leesbare en op bestuurders gerichte uitleg over (de hoofdlijn van) NORA zal het gebruik van NORA bevorderen. De uitrol van NORA zelf biedt ICT-leveranciers en dienstverleners

een handvat om in hun keuze van producten, diensten en kennisopbouw in te spelen op door de overheid gemaakte keuzes. Dit zal leiden tot convergentie en harmonisatie, alsmede vertrouwen in de markt om te investeren in producten en diensten.

5. NORA blijft een levende referentie-architectuur: nieuwe ontwikkelingen en inzichten bij de implementatie van de e-Overheid zullen tot periodieke aanpassing nopen. De voortdurende interactie met het veld (inclusief voorlichting) vraagt om een dynamisch beheer- en changemanagement.

4. Advies over de besturing van de NORA

Het ministerie van Binnenlandse Zaken, de opdrachtgever voor de NORA, stelt dat de NORA overheidsorganisaties houvast geeft voor verdere stappen op weg naar de realisatie van elektronische dienstverlening. Het ministerie stelt echter ook dat de afspraken meerwaarde krijgen op het moment dat partijen aanhaken die zich in de afspraken herkennen en dat de afspraken aan bestuurlijke en technische inzichten aangepast worden.

Het advies beschrijft maatregelen die het laten aanhaken van partijen kunnen bevorderen.

4.1. Bestuurlijk draagvlak

De NORA is voor en door architecten geschreven. De implementatie van de principes van de NORA vragen echter om beslissingen op bestuurlijk niveau: beleidsmakers en bestuurders kunnen van hun architecten vragen te werken volgens de principes van de NORA.

De volgende maatregelen bevorderen het bestuurlijk draagvlak :

1. Een voor bestuurders toegankelijke toelichting op NORA. Het Forum adviseert zo'n toelichting te maken met aandacht voor:
 - Een beknopte weergave van de zaken die in de NORA zijn vastgelegd en de beleidslijnen die daar aan ten grondslag liggen.
 - Het onderkennen van het belang van architectuur in het algemeen en de NORA in het bijzonder.
 - De gevolgen van adoptie van de NORA. In de NORA noch in een ander document wordt beschreven welke consequenties voor een organisatie verbonden zijn aan werken volgens de principes van de NORA.
2. Aanbevelen aan de achterban. Leden van het Forum en College kunnen het gebruik van de NORA stimuleren in de overheidsorganisatie of maatschappelijke sector waaraan zij in andere functies gelieerd zijn door toepassing van de NORA dringend aan te bevelen.
3. Inspraak. De NORA bevat tot nu toe de besluiten en afspraken die binnen de overheid op bestuurlijke niveau zijn gemaakt en zijn in samenspraak met overheidspartijen en leveranciers verder zijn geconcretiseerd. Terugkoppeling

van commentaar wordt via de website van het Kenniscentrum en in de NORA zelf van harte aanbevolen. Er bestaat echter geen verplichting om dit commentaar te behandelen. Adoptie van de NORA wordt bevorderd door het formaliseren van inspraak. Dit punt wordt nader toegelicht onder transparant beheer.

4. Een duidelijke roadmap. Partijen zullen sneller geneigd zijn de NORA te adopteren zodra zij een beeld hebben dat investeren in de NORA investeren in de toekomst is. Vermijd het beeld dat bij een volgende versie de investering in de huidige versie waarde verliest. Het schetsen van een korte en lange termijnvisie met geplande wijzigingen en doorontwikkelingen helpt hierbij.

4.2. Transparant beheer

Met het bereiken van versie 1.0 wordt het voeren van goed beheer actueel. Zoals gesteld door de opdrachtgever moeten de afspraken aan bestuurlijke en technische inzichten aangepast worden. Goed beheer bevordert acceptatie en adoptie van het product. Goed beheer geeft inzicht in status, actuele inzichten en geplande wijzigingen. Goed beheer is niet alleen een onderhoudstaak, maar is gekoppeld aan actieve doorontwikkeling en communicatie.

In opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie heeft de werkgroep Communitymodel Open Standaarden (CMO) een notitie geschreven over de inrichting van communities.

Onder een community wordt verstaan “een specifieke gemeenschap of groep in het elektronische overheidsveld die zich bezighoudt met de ontwikkeling en/of het beheer van een specifieke (set van) standaard(en), vanuit een expliciete gezamenlijke behoefte. Omdat dergelijke behoeften vaak zowel in het private als in het publieke domein worden gevoeld, kan een community een publiekprivate samenwerkingsvorm zijn.”

Hoewel de NORA nog geen standaard of richtlijn is, zijn de principes uit deze notitie toe te passen op de inrichting van de community rondom de NORA.

De notitie CMO onderscheidt de volgende taken van een community:

- Besluitvorming, alle community-interne besluitvorming.
- Tactisch beheer. Hier wordt onder verstaan het bewaken van een goede samenstelling van de community, het rechtenbeleid rondom het eindproduct, roadmapping.

- Operationeel beheer. Hieronder valt onder meer doorontwikkeling en onderhoud
- Implementatieondersteuning. Ondersteuning van partijen bij de implementatie van het product.
- Communicatie. Publicatie en promotie van het stuk.

Deze taken zullen grotendeels al bestaan en zijn belegd bij het Kenniscentrum e-Overheid. Waar mogelijk refereert het advies aan terminologie die het Kenniscentrum hanteert in de notitie “Sturing van Kenniscentrum”.

Het Forum adviseert de opdrachtgever en beheerder met name aandacht te besteden aan het samenstellen van de community, de procedures rondom besluitvorming en het transparant maken van de gemaakt afspraken. Het begrip community vertaalt zich voor wat betreft architectuur naar het sturingsmodel Kenniscentrum. Dit ter kennisname van het College.

1. Afspraken over de community. Bij de totstandkoming van de NORA is veel aandacht besteed aan contacten met het veld. Dit heeft geleid tot een netwerk van contacten en gremia waarbinnen opdrachtgever en opdrachtnemer optreden als ambassadeur van de NORA. De afstemming heeft echter geen formeel karakter: het staat allen vrij iets te doen met de op- en aanmerkingen.

Het Forum adviseert de beheerder een community in te richten met de volgende uitgangspunten:

- a. Besturing op bestuurlijk niveau. Architecten, verenigd in een architectenraad adviseren de bestuurders.

Het Forum adviseert de beheerder een community in te richten met een besluitvormend orgaan op bestuurdersniveau en een adviserend orgaan op architecten niveau.

- b. Evenwichtige samenstelling van de community. Het is ondoenlijk om alle overheidspartijen een rol te geven binnen de community.

Het Forum adviseert de beheerder alle overheidspartijen zelf of vertegenwoordigd via een “brancheorganisatie” deel te laten nemen aan de community. Het Kenniscentrum e-Overheid hanteert voor evenwichtige samenstelling de term *vertegenwoordiging*.

- c. Beslissingbevoegdheid van de community.

Het Forum adviseert de beheerder besluiten over ontwikkeling naar aanleiding van wijzigende bestuurlijke en technische inzichten voor zover dat niet het geval is bij de community zelf onder te brengen. Het Kenniscentrum e-Overheid hanteert de termen *beslissingbevoegd* en *solvabel*.

De beoogde maatregelen hebben als doel de verantwoordelijkheid voor de toepassing van de NORA neer te leggen bij allen voor wie de NORA bedoeld is.

2. Procedures rondom besluitvorming.

Het Forum adviseert de opdrachtgever en de beheerder transparante afspraken te maken over de procedures rondom doorontwikkeling en wijziging van de NORA. Het is van belang procedures zo in te richten dat het juiste bestuurlijke niveau de juiste keuze moet maken en dat voldoende snel en adequaat opgetreden kan worden. Het Kenniscentrum e-Overheid hanteert rondom besluitvorming de termen *proportionaliteit* en *slagvaardig*.

4.3. Structureel beheer en communicatie

Tot op heden is de NORA ontwikkeld en beheerd op basis van programmafinanciering. Verdere ontwikkeling, het uitdragen van het gedachtegoed en het beheer van de NORA zijn werkzaamheden met een structureel karakter. Dit is in lijn met de opmerking in de NORA dat versie 1.0 een startpunt in plaats van een eindpunt. Het ligt voor de hand toe te werken naar een situatie waarbij structurele financiering van de NORA geborgd is.

4.4. Migratiepad

Het is niet reëel te veronderstellen dat de voorstellen uit de voorgaande paragrafen in dit hoofdstuk van de een op de andere gerealiseerd kunnen worden. Het advies moet dan ook geïnterpreteerd worden als een gewenste eindsituatie.

De weg naar de gewenste eindsituatie vergt een migratiepad, opgesteld door de organisaties verantwoordelijk voor de NORA.

5. Advies over doorontwikkeling van de NORA

Het Forum en College hebben tot taak het bevorderen van interoperabiliteit tussen overheden onderling en tussen overheid, bedrijfsleven en burger. De NORA biedt bouw- en ontwikkelafspraken die de realisatie van interoperabiliteit mogelijk maken. Het is dan ook van belang te zorgen voor afstemming van de werkzaamheden van het Forum en College en de werkzaamheden van de NORA community. Daarnaast kunnen het Forum en Bureau kunnen met hun expertise op het gebied van standaardisatie bijdragen aan de doorontwikkeling van de NORA.

5.1. Interoperabiliteit

Interoperabiliteit wordt in het European Interoperability Framework² als volgt omschreven:

“Interoperability means the ability of information and communication technology (ICT) systems and of the business processes they support to exchange data and to enable the sharing of information and knowledge..”

Interoperabiliteit wordt bereikt wanneer afspraken over gegevens en de uitwisseling daarvan worden gemaakt en nageleefd.

Architectuur en interoperabiliteit hangen nauw met elkaar samen. In de huidige NORA wordt op diverse plaatsen het begrip interoperabiliteit en de term standaarden gebruikt. De NORA doet echter geen uitspraken over het aanbevelen, laat staan het verplichten van standaarden. Dit behoort ook niet tot de doelstellingen van de NORA.

Een van de opdrachten van het College Standaardisatie bestaat uit het in kaart brengen van en het doen van aanbevelingen aan de ministers over de al dan niet open standaarden die overheden kunnen hanteren voor de elektronische gegevensuitwisseling tussen overheden onderling en tussen overheden, bedrijven en burgers.

5.2. De NORA en een interoperabiliteitsraamwerk

De definitie van een interoperabiliteitsraamwerk in het European Interoperability Framework luidt:

“An interoperability framework can be defined as a set of standards and guidelines that describes the way in which organisations have agreed, or should agree, to interact with each other. An interoperability framework is, therefore, not a static document and may

² <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=19528>

have to be adapted over time as technologies, standards and administrative requirements change.”

Het realiseren van een Nederlands interoperabiliteitsraamwerk is een noodzakelijke voorwaarde voor interoperabiliteit.

- Een interoperabiliteitsraamwerk bestaat uit een denkkader voor het kunnen vaststellen van te gebruiken standaarden
- Een interoperabiliteitsraamwerk sluit voor wat betreft standaarden aan op het architectuurnkader, de NORA.
- Een interoperabiliteitsraamwerk sluit aan op de beleidsvisie op de e-Overheid, ontwikkeld door de daarvoor verantwoordelijke ministeries.
- Een interoperabiliteitsraamwerk biedt een overzicht van te gebruiken standaarden, vast te leggen in een register.
- Een interoperabiliteitsraamwerk kan aansluiten bij een overzicht van referentie implementaties. Dit overzicht heeft slechts een informatief karakter.

De huidige NORA voorziet niet in een bindend overzicht van standaarden, noch in een kader voor het vastleggen van standaarden. De principes uit de NORA bieden een eerste aanzet voor het opzetten van een raamwerk waarin afspraken worden gemaakt en vastgelegd over de toe te passen standaarden.

Het bureau acht het opstellen van een Nederlands interoperabiliteitsraamwerk een verantwoordelijkheid van het Forum en College en stelt voor aan het opstellen van dit raamwerk hoge prioriteit toe te kennen.

Het opstellen van het raamwerk dient in nauw overleg met de eigenaar en ontwikkelaar van de NORA plaats te vinden. Partijen zorgen zo voor de koppeling van de principes uit de NORA en de kaders van het raamwerk.

Het interoperabiliteitsraamwerk heeft een voorschrijvend karakter. Dat is anders dan de huidige status van de NORA. Het is mede daarom aan te bevelen een interoperabiliteitsraamwerk vooralsnog te ontwikkelen als instrument naast de NORA. In een later stadium kan alsnog worden onderzocht of het interoperabiliteitsraamwerk integraal deel moet uitmaken van de NORA of dat de NORA en het interoperabiliteitsraamwerk samen moeten worden ontwikkeld.

Een interoperabiliteitsraamwerk helpt tevens bij het vormen van de agenda van het Forum.

Het Forum adviseert het bureau dit raamwerk in samenspraak met de eigenaar en de ontwikkelaar van de NORA op te stellen. Betrokken partijen dienen te zorgen voor het

naadloos aansluiten van de principes uit de NORA op de kaders van het interoperabiliteitsraamwerk.

Het Forum adviseert het bureau dit raamwerk op te stellen en het Forum de voortgang te laten bewaken. Het bureau zal de Forumvergadering van april 2007 een notitie indienen waarin zij uiteenzet hoe de contouren van dit raamwerk er uit moeten zien.

5.3. Inhoudelijke doorontwikkeling

Het Forum en het bureau zijn met hun expertise op het gebied van standaardisatie in staat de ontwikkelaar van de NORA te adviseren over doorontwikkeling van de NORA. Het Kenniscentrum e-Overheid heeft te kennen gegeven advies over de inhoudelijke doorontwikkeling van de NORA op prijs te stellen.

Dit advies gaat niet in op deze doorontwikkeling. Het advies beperkt zich tot het noemen van een aantal aandachtsgebieden:

- Het Forum is van mening dat semantiek in de NORA een belangrijke rol moet spelen.
- Het Forum is van mening dat de beheerder van de NORA aandacht besteedt aan het verzekeren van betrouwbaar gebruik van de NORA.
- Het Forum is van mening dat de beheerder van de NORA aandacht besteedt aan de juridische verantwoordelijkheid en gevolgen van de genoemde principes.

Het Forum adviseert zichzelf deze adviestaak uit te voeren in samenspraak met het Bureau en het Kenniscentrum e-Overheid en zonodig over de inhoud te rapporteren in de Forumvergadering.

6. De relatie tussen Forum, College en de NORA

De NORA is ontwikkeld door het programmabureau architectuur in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Dit maakt de communicatielijnen helder: het Ministerie financiert en is verantwoordelijk voor het resultaat; het programmabureau voert uit.

Voor grootschalige adoptie van de NORA kan een andere manier van aansturen wenselijk zijn.

Dit hoofdstuk gaat dieper in op sturing van de NORA in relatie tot het Forum en College Standaardisatie en de consequenties

6.1. Eigenaarschap

De huidige eigenaar van de NORA is het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het eigenaarschap valt onder verantwoordelijkheid van de Directie Innovatie en Informatiebeleid Openbare Sector (DIOS). De eigenaar is tevens financier.

6.2. Sturingsmodel van de NORA

Het Kenniscentrum e-Overheid stelt ten aanzien van de NORA het volgende sturingsmodel voor:

1. Agenderen van voorstellen tot aanpassing in voorbereidende overleggen rondom de NORA
2. Advies over de voorstellen in het voorbereidend overleg architectuur.
3. Besluitvorming over de adviezen door het dagelijks bestuur van het Kenniscentrum.

Het Forum Standaardisatie kan zowel gevraagd als ongevraagd optreden als adviseur over de gehele NORA.

Indien de aanpassingen leiden tot een majeure aanpassing van de NORA dan zal de nieuwe versie van de NORA voorgelegd worden aan het Forum en College Standaardisatie. Het Forum Standaardisatie is van mening dat het College Standaardisatie alleen besluitvormend kan optreden over de NORA daar waar interoperabiliteit en standaardisatie aan de orde zijn.

4. Agenderen van een nieuwe versie van de NORA in het Forum Standaardisatie
5. Besluitvorming over de nieuwe versie van de NORA in het College Standaardisatie

Het Forum adviseert de ontwikkelaar bij doorontwikkeling van de NORA standaardisatie een duidelijk gemarkeerde plek binnen de NORA te geven.

Het Forum adviseert de opdrachtgever en de beheerder dit sturingsmodel voor wat betreft standaardisatie en interoperabiliteit toe te passen op de besturing van de NORA.

Het sturingsmodel kent een aantal gevolgen. Deze staan vermeld in de volgende paragraaf.

6.3. Gevolgen van het sturingsmodel

Volgens het instellingsbesluit hebben Forum en College een adviserende rol ten aanzien van de NORA. Dit is wezenlijk anders dan een formele rol in besluitvorming rondom de NORA.

De consequenties van het College als besluitvormend orgaan over standaardisatie en interoperabiliteit zijn:

1. De NORA krijgt het gezag dat zij verdient
2. Een besluitvormende taak van het College rondom de NORA draagt bij aan de adoptie van de NORA
3. Een besluitvormende taak van het College herbergt impliciet de taak het gebruik van de NORA in eigen achterban te stimuleren
4. Het Forum en College dienen zich te realiseren dat een besluitvormende rol gepaard gaat met een financiële paragraaf.

Een financiële paragraaf is niet van toepassing op adviezen van het Forum over de NORA. Het staat de opdrachtgever en de ontwikkelaar vrij deze adviezen al dan niet op te volgen.

6.4. Wisselwerking tussen Forum, College en NORA

Het Forum en College Standaardisatie en de NORA kunnen de positie van elkaar versterken. Deze samenwerking begint bij het de ontwikkeling van een interoperabiliteitsraamwerk en het laten aansluiten van dat raamwerk op de principes uit de NORA.

Zoals eerder gesteld geeft de NORA een eerste aanzet voor dat raamwerk. De NORA biedt tevens een belangrijk hulpmiddel bij de vorming van de agenda van het Forum en College.

De gevolgen van Collegebesluiten kunnen van invloed zijn op de ontwikkeling van de NORA. Het blijft dan ook zaak te werken aan samenwerking tussen alle betrokkenen.